

«Uavhengig og riksdekkende venstreorgan for frisinn og framskrittvennlig politikk i nasjonalt, sosialt og økonomisk henseende.»

Grunnlagt 1869 av Hagbard Emanuel Berner

ANSVARLIG REDAKTØR /
ADMINISTRERENDE DIREKTØR:
JOHN ARNE MARKUSSEN
jam@dagbladet.no

Europas sjuke mann

Det er jammen ikke lett å vite hva man skal svare på alle angrepene mot europeiske land fra Tyrkias president, Recep Tayyip Erdogan, det ene mer vanvittig enn det andre. Hadde disse anklagene, som slenges ut i øst og vest, kommet fra en tilfeldig tyrker på T-banen i Oslo, ville vi mest trolig ha hjulpet vedkommende til psykiatrisk hjelp. Men de kommer fra en statsleder som synes

«ONSDAG TRUET HAN ALLE EUROPEERE PÅ LIVET»

å ha fått en slags politisk hjernebetennelse. Da blir det straks utfordrende.

Erdogan har anklaget Nederland for «nazistiske levninger» og Tyskland for «fascistiske handlinger» fordi de to landene nekter tyrkiske ledere å drive valgkamp for å endre den tyrkiske grunnloven blant utvandrede tyrkere. Flere europeiske ledere har forgjeves bedt Erdogan om å dempe seg. Norges ambassadør til Tyrkia er innkalt til Utenriksdepartementet i Ankara for å motta en protest fordi Norge har gitt politisk asyl til fire tyrkiske offiserer og en militærattaché, som ikke våger å dra hjem av frykt for å bli tiltalt som medskyldige i det militære kuppforsøket i fjor. Dette gjelder flere europeiske land.

Tysklands president, Frank-Walter Steinmeier, har bedt Erdogan om å respektere rettsstaten og ytringsfrihet for journalister, deriblant å løslate en tysk korrespondent som er fengslet for å ha spredt «terroristisk propaganda». Om de fengslede journalistene har Erdogan svart: «Når man ser lista med navn finnes det mordere, innbruddstjuver, pedofile, svindlere, alt utenom journalister!»

Et møte onsdag truet han alle europeere på livet: «Hvis dere fortsetter å oppføre dere på dette viset, kan i morgen ingen europeer, ingen vestlig, lenger ta et steg på gata i sikkerhet og fred noe sted i verden!» Han sa også: «Araberne har et godt utsagn: «Hvis dere slår oss, beklager å måtte si det, så slår vi dere tilbake.» Er dette oppfordring til «hellig krig»?

Vi har forsvart å la Erdogan komme til Norge for å framføre sin politikk. Men vi tar på det sterkeste avstand fra hans krigshissing.

Erdogans overordnede mål er å endre Grunnloven, innføre president-styre og samle all politisk makt i egne hender. Da trenger han stemmene fra de ultranasjonalistiske velgerne til Nasjonalt Handlingsparti (MHP), og da er han tydeligvis villig til hva som helst. Han pisker opp tyrkisk nasjonalisme mot en ytre fiende. Men han ødelegger Tyrkias og tyrkernes omdømme i utlandet. Det blir stadig vanskeligere for europeiske land å gjenopprette et tillitsfullt forhold til Tyrkia. Til det trengs hjelp fra tyrkiske velgere for å først nekte ham all makt og så avsette den farlige mannen.

Valens farvel

SV-kronprins Snorre Valen forlater Stortinget og reiser hjem til Trondheim blant annet for å spille mer i bandet sitt Peevish Penfriend.

SV hadde også trengt en brevvenn.

TILLIT: Tillit er samfunnets fugemasse. Her: 17. mai-feiring i Oslo sentrum.

FOTO: HANS ARNE VEDLOG

En magisk ingrediens

Vil tilliten vare?

SIGNALER

AKSEL BRAANEN STERRI
ast@dagbladet.no

En viktig faktor i å forklare hvorfor nordmenn er det lykkeligste folket i verden, er vår høye tillit. Tillitsfulle mennesker er lykkeligere enn andre. Det er kanskje ikke så rart. Å mistro din neste gjør deg i dårlig humør, samtidig som det forhindrer at dere kan glede dere i hverandres selskap. Det er nemlig så mye mer man får til når man er to.

Dette gjelder også på samfunnsnivå. Når vi stoler på hverandre åpner vi opp en meny av muligheter. Hvis du som arbeidsgiver kan være trygg på at arbeidstakerne gjør sitt beste, slipper du dyre kontrollmekanismer. Hvis borgerne betaler sin skatt med glede og holder seg på den rene sti, slipper vi et fordyrende og inngripende statsapparat. Kan du stole på kjøpmannen, slipper vi et mellomledd som sikrer kvalitet. Det er derfor ikke tilfeldig at

nordmenn både har de høyeste tillitsnivåene i verden og er mest fornøyd med livene sine. Men vil det vare?

HØY INNVANDRING, økende ulikheter, et økende verdimangfold og populismen er blant kandidatene som sies å true tilliten. Hvor robust er egentlig tilliten? Det var tema for årets Fafo-konferanse. Samfunnsforskere, praktikere og politikere møttes for å diskutere «tillit i populismens tid».

Som med alle spørsmål innen samfunnsvitenskapen, er det vanskelig å sette to streker under svaret, men noe vet vi. Innvandrere tar med seg den lave tilliten til landet de bosetter seg i, og til en viss grad går mistilliten i arv. Det kan også se ut til at mye innvandring kan svekke den generelle tilliten i befolkningen.

MEN SOM Per Mouritsen og Brochmann-utvalget påpeker avhenger dette av hvor vellykket integreringen er. Det kan også se ut til at høy institusjonell kvalitet kan forhindre negative effekter av høy innvandring. Som Bo Rothstein viser er gode institusjoner som behandler borgerne med res-

pekt og leverer gode tjenester sterkt forbundet med høy tillit.

Spesielt er skolen og rettsstaten viktig, fordi den øker sjanselikhetsen og gjør at folk oppfatter at samfunnet er rettferdig. Også økonomisk likhet er bra for tilliten, men forskning fra Andreas Bergh viser at det er likheten før skatt og overføringer som betyr noe, ikke likheten etter at velferdsstaten har fått virke. Det kan bety at vi bør hegne om den norske lønnsdannelsen som presser sammen lønningene, eller det kan bety at det er andre trekk ved institusjonene som har mest å si.

OM DET ER oppfattelsen av rettferdige samfunnsinstitusjoner eller det at en lykkes, som er det avgjørende for tilliten er ikke helt klart. At amerikanerne hadde såpass høye tillitsnivåer på 60-tallet når ulikheten var høy kan tyde på det førstnevnte. At de som har lavest tillit, er de som er arbeidsledige, har lav utdanning, har lange sykefravær og støtter andre partier enn de etablerte, tyder på at tillit stammer fra å lykkes.

Det er imidlertid klart at et rettferdig og åpent samfunn, er mye viktigere for tilliten enn både fravær av innvandring og ulikhet.

ARKIVGLIMT

MØTES PÅ STRATOS:

Hvem er så dette? Følgeteksten sier ikke mer enn: «Youngstorget 2, Oslo, 17.09.1958. Åpning av Stratos ungdomsrestaurant. Tre kvinner.»

Det er snart russetid og da skal dagens unge ut på ungdomsrestaurant, neida. De skal ture og rulle. Okke som, noen som kjenner disse tre jentene? Gi lyd til oss.

Redigert av Tom Stalsberg
tst@dagbladet.no